

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Marta Cienkowska

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na zapytanie nr 2929 posała Dariusza Mateckiego z 28 listopada 2025 roku w sprawie możliwych nieprawidłowości w działaniach Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dotyczących samowolnego ogrodzenia i możliwego naruszenia prawa własności mieszkańców gminy Wołczyn, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

Na wstępie należy wyjaśnić, że Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego jako organ administracji publicznej działa na podstawie przepisów prawa art. 6 ustawy z 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 1691; dalej: k.p.a.), przestrzegając jednocześnie zasady dwuinstancyjności (art. 15 k.p.a) oraz zasady przestrzegania z urzędu swojej właściwości rzeczowej i miejscowej (art. 19 k.p.a.). Z tego też powodu ocena rozstrzygnięć Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków może nastąpić po złożeniu odwołania lub zażalenia na kwestionowaną decyzję lub postanowienie bądź też w nadzwyczajnych trybach wzruszenia decyzji administracyjnych.

Właściwość rzeczowa organu ochrony zabytków w niniejszej sprawie wynika z faktu wpisania do rejestru zabytków pod numerem A-18/77 parku w Świniarach Wielkich w granicach pierwotnego założenia o powierzchni 3,45 ha decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Opolu z 22 lutego 1977 r. (zn. WKZ.KI.V.5340/18/Świniary/77).

Z tego powodu zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292 ze zm.; dalej: u.o.z.) prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, w tym prac polegających na usunięciu drzewa lub krzewu z nieruchomości lub jej części będącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem lub inną formą zaprojektowanej zieleni wymaga uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Na podstawie art. 38 ust. 1 u.o.z. wojewódzki konserwator zabytków lub działający z jego upoważnienia pracownicy wojewódzkiego urzędu ochrony zabytków prowadzą kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Zgodnie z art. 40 ust. 1 i 2 u.o.z. w przypadku ustalenia na podstawie kontroli, że zabytek jest w nieodpowiednim stanie zachowania, wojewódzki konserwator zabytków może wydać kontrolowanej osobie fizycznej lub kierownikowi kontrolowanej jednostki organizacyjnej zalecenia pokontrolne usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w określonym terminie, o ile ich charakter nie uzasadnia wydania decyzji, o której mowa w art. 49 ust. 1 u.o.z. Ponadto może on odstąpić od wydania zaleceń pokontrolnych i wydać jedną z

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie <http://bip.mkidn.gov.pl> w zakładce ochrona danych osobowych.

tw. decyzji nakazowych, o których mowa w art. 43, art. 44 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 46 ust. 1, art. 49 ust. 1 lub art. 50 ust. 1 u.o.z. Wyjaśnić jednak trzeba, że wojewódzki konserwator zabytków jest specjalistycznym organem wyznaczonym do przeprowadzenia w ww. trybie art. 38 ust. 1 u.o.z. kontroli przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków, zaś postępowanie kontrolne prowadzone przez wojewódzkiego konserwatora zabytków we wskazanym trybie nie jest postępowaniem administracyjnym.

Podkreślenia wymaga fakt, że stan zachowania parku w Świniarach Wielkich, w tym budowa ogrodzenia na części działki nr ew. 217/3 w obrębie Świniary Wielkie w gm. Wołczyn były w okresie od 2021 do 2025 r. przedmiotem analiz prowadzonych w szeregu postępowań administracyjnych, skargowych i wnioskowych prowadzonych przez Departament Ochrony Zabytków MKiDN. Aktualnie pozostają w toku dwa postępowania:

- 1) postępowanie administracyjne przekazane do ponownego rozpatrzenia wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z 13 czerwca 2025 r. (sygn. VII SA/Wa 2162/24, akta zwrócone 7 października 2025 r.) w przedmiocie odwołania od decyzji nr 230/N/2024 Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z 7 marca 2024 r. stwierdzającej wygaśnięcie innej decyzji tegoż organu nr 701/N/2024 z 14 sierpnia 2024 r. nakazującej przywrócenie zabytku do poprzedniego stanu poprzez rozebranie ogrodzenia posadowionego wzdłuż południowego fragmentu wschodniej granicy parku w Świniarach Wielkich na działce nr ew. 217/16 (zn. DOZ-APN.650.445.2025);
- 2) postępowanie administracyjne w sprawie ponaglenia złożonego przez mieszkańca gminy Wołczyn na brak działania Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w celu „niezwłocznego (...) wydania decyzji administracyjnej” dotyczącej przedmiotowego ogrodzenia (zn. DOZ-APN.650.467.2025).

Ponadto Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego monitoruje postępowanie prowadzone przez Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w odniesieniu do wniosków mieszkańca gminy Wołczyn z 14 października 2024 r. przekazanych do dalszej realizacji pismem z 19 listopada 2024 r. (zn. DOZ-KiNK.056.91.2024). Sprawa odnosi się do:

- kwestii zgody organu konserwatorskiego na zbycie nieruchomości wydanej decyzją nr 7/N/2000 z 21 września 2000 r.,
- korzystania ze zwolnienia od podatku od nieruchomości na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych i zachowywania warunku utrzymania i konserwacji zabytków (Dz. U. z 2025 r. poz. 707) w rozumieniu ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- wniosku o udzielenie informacji na temat licznych przeprowadzonych kontroli w okresie od marca do października 2022 r., jak również
- przyczyn braku zakończenia postępowania administracyjnego w sprawie nałożenia administracyjnej kary pieniężnej za niewykonanie zaleceń pokontrolnych z 2021 r.

Wskazane kwestie nie dotyczą bezpośrednio problemu budowy przedmiotowego ogrodzenia.

Pragnę również poinformować, że kwestia ogrodzenia była przedmiotem szeregu postępowań skargowych, w których zarzut braku działań w odniesieniu do ogrodzenia uznano za zasadny. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wskazano organowi konserwatorskiemu na konieczność stosowania wyżej przytoczonych przepisów art. 38 oraz 40 ust. 1 i 2 u.o.z.

W odniesieniu do zagadnień wskazanych w pytaniach 1, 2 i 3 zapytania należy wyjaśnić, że kwestia zasadności i legalności decyzji oraz działań podejmowanych przez organ, w tym wystąpienia ewentualnych naruszeń przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami będzie przedmiotem weryfikacji w toku obecnie prowadzonych postępowań administracyjnych zgodnie z posiadaną właściwością rzeczową.

W stosunku do problemu określonego w pytaniu 3 zapytania uprzejmie wyjaśniam, że Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego na bieżąco monitoruje działania organu konserwatorskiego w odniesieniu do każdorazowych wystąpień mieszkańca gminy Wołczyn, szczegółowo je weryfikując, dokładnie wyjaśniając ich autorowi poruszane problemy, jak również w razie potrzeb – wskazując Opolskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków właściwe tryby działania.

Z kolei wskazana w pytaniu 4 kwestia „rozbieżności między granicami ewidencyjnymi a granicami ochrony konserwatorskiej” w odniesieniu do parku w Świniarach Wielkich została uregulowana decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Opolu z 22 lutego 1977 r. (zn. WKZ.KI.V.5340/18/Świniary/77). Innymi słowy podziały nieruchomości nie mają wpływu na ochronę parku, ponieważ obejmuje ona teren wyznaczony w załączniku do ww. decyzji. Właściciel lub posiadacz zabytku ma zgodnie z art. 5 pkt 3 i 4 u.o.z. obowiązek sprawowania opieki nad zabytkiem polegającej m.in. na zabezpieczeniu i utrzymaniu zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie oraz korzystaniu z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości.

Ponadto zgodnie z art. 155 k.p.a. decyzja ostateczna, na mocy której strona nabyła prawo, może być w każdym czasie za zgodą strony uchylona lub zmieniona przez organ administracji publicznej, który ją wydał, jeżeli przepisy szczególne nie sprzeciwiają się uchyleniu lub zmianie takiej decyzji i przemawia za tym interes społeczny lub słuszny interes strony; przepis art. 154 § 2 stosuje się odpowiednio. Z kolei zgodnie z art. 13 ust. 1 u.o.z. zabytek wpisany do rejestru, który uległ zniszczeniu w stopniu powodującym utratę jego wartości historycznej, artystycznej lub naukowej albo którego wartość będąca podstawą wydania decyzji o wpisie do rejestru nie została potwierdzona w nowych ustaleniach naukowych, zostaje skreślony z rejestru. Skreślenie z rejestru następuje na podstawie decyzji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 13 ust. 5 u.o.z.). Postępowanie w sprawie skreślenia zabytku z rejestru wszczyna się z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy (art. 13 ust. 6 u.o.z.). Obecnie Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie prowadzi postępowania administracyjnego w sprawie skreślenia części nieruchomości stanowiącej własność mieszkańca gminy Wołczyn.

Problem braku dostępu do części działki nr ew. 217/3, z którym mierzy się mieszkańiec gminy Wołczyn, został mu wyjaśniony w jednym z zakończonych już postępowań skargowych. Wskazano wówczas, że w ocenie organu rozpatrującego skargę problem ten powinien być wyjaśniony na gruncie prawa cywilnego. Zgodnie bowiem z art. 140 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2025 r. poz. 1071 ze zm.; dalej: k.c.) w granicach określonych przez ustawy i zasady współżycia społecznego właściciel może, z wyłączeniem innych osób, korzystać z rzeczy zgodnie ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem swego prawa, w szczególności może pobierać pożytki i inne dochody z rzeczy. W tych samych granicach może rozporządzać rzeczą. Ponadto stosownie do art. 151 k.c., jeżeli przy wznoszeniu budynku lub innego urządzenia przekroczono bez winy umyślnej granice sąsiedniego gruntu, właściciel tego gruntu nie może żądać przywrócenia stanu poprzedniego, chyba że bez nieuzasadnionej zwłoki sprzeciwił się przekroczeniu granicy albo że grozi mu niewspółmiernie wielka szkoda. Może on żądać albo stosownego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie odpowiedniej służebności gruntowej, albo wykupienia zajętej części gruntu, jak również tej części, która na skutek budowy straciła dla niego znaczenie gospodarcze. Zgodnie z art. 153 k.c. jeżeli granice gruntów stały się sporne, a stanu prawnego nie można stwierdzić, ustala się granice według ostatniego spokojnego stanu posiadania. Spokojny stan posiadania oznacza stabilne posiadanie, które trwa dłuższy czas i prowadzi do zasiedzenia. Instytucje zasiedzenia regulują przepisy Rozdziału II (art. 172- 176) k.c. Drugie zdanie powołanego przepisu wskazuje, że gdyby również takiego stanu nie można było stwierdzić, a postępowanie rozgraniczeniowe nie

doprowadziło do ugody między zainteresowanymi, sąd ustali granice z uwzględnieniem wszelkich okoliczności, może przy tym przyznać jednemu z właścicieli odpowiednią dopłatę pieniężną. Należy również mieć na uwadze treść art. 173 § 1 k.c., zgodnie z którą posiadacz nieruchomości niebędący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie). Kwestie te jednak nie należą do właściwości organu konserwatorskiego i powinny być wyjaśnione we właściwym trybie uregulowanym w ustawie z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568 ze zm.). Zatem w przypadku podtrzymania żądania udostępnienia części działki nr 217/3 w Świniarach Wielkich mieszkańiec gminy Wołczyn powinien rozważyć zwrócenie się do właściwego sądu cywilnego.

Z poważaniem

z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

SEKRETARZ STANU

Maciej Wróbel